

Krajini. Ostatak zemlje do Zrmanje (današnja ličko-krbavska županija), Une i Save do Zemuna pak Dunavom do Petrovaradina, sačinjavao je Vojnu Krajinu, koja u upravnom obziru nije pripadala Hrvatskoj.

Narod. I u narodnosnom pogledu nastale su u to doba znatne promjene. Ma da je golemo mnoštvo Hrvata tijekom XVI. stoljeća ostavilo ugroženu svoju domovinu, naročito današnju sjevernu Dalmaciju, Liku, Krbavu i Pounje, odselivši se u zapadnu Ugarsku i u Austriju, a neki će u Moravsku i u južnu Italiju, ipak bijahu Hrvati i sada glavni elemenat u zemlji, i to ne samo u slobodnoj, nego znatnim dijelom i u pokorenoj turskoj Hrvatskoj. Uz njih sjedili su u XVII. i XVIII. vijeku mnogobrojni doseljenici, koje iz turskoga doba, koje iz doba njemačke prevlasti. U prvom su to redu Srbi (Vlasi, Valachi, Rasciani sive Serviani, Sircen), koji naseliše većim dijelom svu hrvatsku Krajinu, onda Slavoniju i Srijem (naročito 1690. i 1737.). U onim stranama, gdje nije bilo Vojne Krajine i gdje nikad nijesu Turci vladali, a tako i u stranama podalje od turskoga susjedstva (kao u hrvatskom Zagorju i južno od Zagreba do Kupe), nije bilo Srbâ. Nadalje napučiše gradove naročito u Slavoniji Nijemci, ili kao obrtnici i trgovci, ili kao časnici i službenici. Ti su se Nijemci ponajviše doselili iz južno-njemačkih (ili švapskih) krajeva, tako iz gornje Austrije, Moravske i Württembergâ. Neki gradovi kao Osijek i Petrovaradin u Slavoniji bili su u drugoj polovici XVIII. vijeka tako reći čisto njemački.¹ Mađari naseliše se (od česti još u tursko doba) samo po nekim slavonskim selima uz Dravu i Dunav, a Arbanasi (Klimente) samo u dva sela: Nikincima i Hrtkovcima u Srijemu (1737).

Društvo se i sada raspadalo na slobodne i neslobodne ljude, kao u vrijeme prije 1526. Slobodni bili su plemići, svećenstvo i građani po kr. slob. gradovima. Plemstvo se dijelilo u velikaše (magnate) i niže plemstvo. Staro prekogvozdansko hrvatsko plemstvo većinom je za turskih ratova ili izumrlo ili se iselilo u Ugarsku i Austriju. U Ugarskoj dobiše iznajprije pridjev Horváth (cognomine Chrovatus), pridržavši pravo svoje ime (tako Horváth-Petričević), no docnije ga zanemariše, pa je ponajviše ostalo samo Horváth. Isto su tako i u Austriji zvali hrvatske iseljenike Krabat (genannt Krabath),

¹ Nešto prije 1777. prošao je Slavonijom učeni Saksonac Taube; on kaže u svom djelu o Slavoniji (Beschreibung Slavoniens I, Leipzig 1777, str. 63): „Zu Esseck und Peterwardein höret man fast nichts als deutsch“.